

Cap a la recuperació i la restitució de la toponímia occitana. Els noms de lloc de Mèles (Alta Garona) a partir de les dades de l'enquesta de Sacaze

AITOR CARRERA
UNIVERSITAT DE LLEIDA

1. Presentació

L'any 1973 Joan Coromines ja feia referència al «décalage entre le Nord et le Midi» quan parlava dels estudis sobre la toponímia de l'Estat francès. El seu diagnòstic era molt clar (COROMINES, 1973, p. 195-196):

“c'est justement dans cette vaste zone, qui occupe tout le centre de l'Occitanie, s'étendant des Hautes-Pyrénées jusqu'à la Lozère et l'Ardèche, et de l'Ariège jusqu'à l'Aveyron et la Haute-Vienne, que notre ignorance étymologique des noms de lieux est grave”.

Trenta-cinc anys després, les coses han millorat, però no tant com voldríem. En l'època en què Coromines publicava aquestes paraules, ja hi havia alguns treballs que s'encarregaven d'exposar d'una manera sistemàtica l'origen dels macrotopònims de l'Occitània administrativament francesa (la primera edició de DAUZAT i ROSTAING, 1978, sobretot), així com algunes monografies remarcables sobre algunes zones del país (com les de NÈGRE, 1959a i 1959b, sobre el Tarn i Rabastencs), certs treballs històrics d'un gran valor que encara són de referència en els nostres dies (per exemple, LONGNON, 1923; VINCENT, 1937; a més dels diversos treballs de Dauzat) i fins i tot alguns diccionaris topogràfics departamentals que Coromines volia que fossin el model per als futurs diccionaris topogràfics de l'Estat espanyol (CARRERA, 2008b, p. 208-210).

En les darreres dècades hi ha hagut treballs importants que són un complement dels que acabem de citar (per exemple, DAUZAT, DESLANDES, ROSTAING, 1978), i

fins i tot algunes publicacions que han aconseguit uns certs resultats comercials (els treballs dels Fénicié). Però la novetat més remarcable dels darrers vint anys ha estat la publicació d'investigacions –sobretot sobre macrotoponímia i d'àmbit departamental– que no només fan estudi lingüístic i etimològic de topònims occitans, sinó que intenten restituir la forma occitana de cada nom de lloc, amb una intenció normativa. Sumien, que dóna un inventari detallat dels treballs que s'han dut a terme en cada zona d'Occitània, resumeix d'aquesta manera la situació actual (SUMIEN, 2005, p. 391):

Le bilan des connaissances se résume ainsi. (a) On dispose d'une liste complète des noms de régions et des principaux hydronymes et oronymes. (b) Les noms de communes ne sont répertoriés de manière systématique que dans une partie de l'Occitanie: Haute-Vienne, presque toute la Charente Occitane, Périgord, Lot, arrondissement de Thiers, Béarn, Hautes-Pyrénées, Val d'Aran, Ariège, Fenouillèdes (ALPO), région Provence, Vallées Occitanes, partie de l'Aude. (c) Les connaissances sont extrêmement inégales pour les petits "pays". (d) Le recensement des gentils est très chaotique et inégal. (e) La microtoponymie, qui représente le plus gros du travail à faire, est la catégorie la moins recensée.

Les zones administrativament franceses properes a la Vall d'Aran no són cap excepció a la situació general occitana. Hi ha diccionaris etimològics sobre els noms de les *communes* dels Pirenèus Atlàntics (GROSCLAUDE, 1991) i dels Nauti Pirenèus (GROSCLAUDE i LE NAIL, 2000). Un treball sobre l'occità de l'Ariège s'ha encarregat de fixar la forma normativa dels macrotopònims d'aquest departament (DELEDAR i POUJADE, 2001), tot i que sense cap estudi etimològic profund. Però el departament de Nauta Garona –al qual pertany Mèles i del qual és capital Tolosa de Llenguadoc– no disposa de cap obra d'aquesta mena, almenys que coneguem. A la Vall d'Aran, per altra banda, les formes normatives de la macrotoponímia van ser fixades en el primer text de les *Normes ortografiques* (quan encara eren *Nòrmes ortogràfiques*; COMMISSION, 1982), però la microtoponímia és encara la gran assignatura pendent. Malgrat les dimensions reduïdes del país, no hi ha hagut cap investigació que s'hagi encarregat de fer una exploració i un estudi sistemàtics dels noms de lloc aranesos, i la fixació formal d'uns centenars de topònims en el *Nomenclator dera Val d'Aran* va tenir uns resultats més aviat discrets (cf. CARRERA, 2008a, p. 137-143). Tot i això, cal remarcar que la forma oficial dels topònims aranesos és l'occitana, i que hi ha hagut algun filòleg que ha estudiat la toponímia aranesa malgrat que la major part dels lingüistes que s'han deixat caure per la Vall d'Aran s'han interessat només en els afers dialectològics o sociolingüístics. Únicament amb les informacions recollides en els treballs de Joan Coromines, la Vall d'Aran és a una gran distància de les zones gascones immediates. En la zona del Bauartès, per exemple,¹ no hi ha cap estudi lingüístic sobre microtoponímia. Ara bé, el Bauartès i la resta de zones pirinenques administrativa-

¹ Utilitzem la denominació *Bauartès* per fer referència a la comarqueta gascona que inclou les poblacions comengeses properes a la Vall d'Aran situades al costat de la Garona, des de la frontera política fins a Sent Biat i Eup (on hi ha un indret anomenat *Bauart*, d'on surt *Bauartès*): Mèles, Hòs, Arlòs, Argut, Lès, Sent Biat, Eup i –tot i que és relativament lluny de la Garona– Botz.

ment franceses disposen d'una font d'informació toponímica i dialectològica que no té la Vall d'Aran: el *Recueil de linguistique et de toponymie des Pyrénées* de Julien Sacaze, més conegut com a *Enquesta Sacaze*.

El 17 de febrer de 1887 Julien Sacaze, *Correspondant du Ministère de l'Instruction Publique* originari de Luishon, va demanar a tots els *instituteurs* de tots els pobles administrativament francesos del Pirineu que li fessin arribar una traducció al parlar del seu poble de dos textos en francès (les llegendes de Barbasan i de Tantugon) i una llista dels topònims més importants de la seua localitat. Els *instituteurs* havien de dibuixar, a més, un mapa del terme municipal i situar-hi els noms de lloc de la llista. Reproduïm una part de la carta que els va trametre Sacaze:

Pour conserver un monument de notre langue populaire et aussi pour fournir aux linguistes des éléments d'étude et de comparaison, j'ai eu la pensée de faire noter par MM. les Instituteurs un spécimen de l'idiome local dans chacune des communes qui composent les huit départements de la région pyrénéenne (Pyrénées-Orientales, Aude, Ariège, Haute-Garonne, Gers, Hautes-Pyrénées, Basses-Pyrénées et Landes). Je viens donc vous prier, Monsieur l'Instituteur, de traduire en patois ou en basque, selon l'idiome qui se parle dans la commune que vous habitez, les deux textes suivants: «La légende de Barbazan et la légende de Tantugou.»

Il existe dans les idiomes du Midi une infinité de sons que le français ne possède pas et, pour rendre ces sons, on n'a point établi un système unique de transcription. Votre oeuvre n'aura donc de valeur que si elle est traitée avec un soin minutieux. Ecrivez les mots tels qu'ils se prononcent et n'oubliez pas un seul instant que c'est l'idiome de votre commune et non celui d'une localité plus ou moins rapprochée, que vous devez recueillir [...]. Les matériaux ainsi rassemblés serviront à une étude comparée de nos idiomes pyrénéens (basque, gascon, languedocien, catalan) et nous permettront de classer les dialectes, les sous-dialectes et jusqu'aux variétés dialectales modernes qui se manifestent souvent entre des localités toutes voisines.

La seconde partie du travail comprend la liste des noms topographiques et la carte de votre commune, d'après le plan cadastral et les divers documents que vous pourrez utiliser. S'il est possible, tous les noms portés dans la liste devront se trouver aussi dans la carte; si la place fait défaut, vous mettrez les noms les plus importants, les plus anciens, les plus caractéristiques. Ces «noms de lieux», dont vous reverrez soigneusement l'orthographe, présentent un grand intérêt, non seulement au point de vue géographique, mais au point de vue de la linguistique et de l'ethnologie elle-même.

Els materials d'aquesta gran enquesta, dipositats a la Biblioteca Municipal de Tolosa de Llenguadoc, són una gran font d'informació per a l'estudi dels dialectes i de la toponímia del Pirineu. Fins ara, però, no hi ha gaires lingüistes que se n'hagin servit, i els que ho han fet s'han interessat més en les seues dades dialectològiques que no pas pel gran volum d'informacions toponímiques que conté. Costa (1986) va utilitzar les dades de Sacaze per estudiar els confins catalanollenguadocians. Allières (1960-1961) les va fer servir per conèixer millor la variació lingüística de l'altre extrem dels Pirineus. Jòrdi Deledar, per la seua banda, va buidar les traduccions de tots els pobles d'Arièja de l'Enquesta Sacaze per publicar un atlas lingüístic

d'aquest departament (amb el pseudònim *Jordi Ensergueix*; ENSERGUEIX, 2003). Dels pocs treballs que s'han interessat a estudiar la toponímia recollida en l'Enquesta Sacaze, citem l'estudi dels noms de lloc d'origen botànic de la zona luixonesa que va fer Ségué (1950: 19-22), poc extens però amb voluntat sistemàtica i sense vocació local.

No exagerem gens si diem que l'Enquesta Sacaze, gràcies a la seua exhaustivitat territorial, és actualment la font escrita més important per conèixer la toponímia pirinenca administrativament francesa. Això no vol dir, però, que sigui fàcil de consultar. Deledar (ENSERGUEIX, 2003, p. 5-8) ja va advertir que els materials recollits per Sacaze presenten «problèmes d'utilization». D'una banda, pel que fa a la fonètica, «non an recebut cap cap de directive precisa, e cada un qu'a renduth [sic] coma podia eths sons e'ths [sic] mots qu'enteniá». D'una altra, tenint en compte que alguns corresponsals no eren originaris de la població en què havien de realitzar l'enquesta, «era doncas inevitable que uns [sic] quantis d'eris avessan "contaminath" [sic] eth sièu tèxte dam [sic] mots o fòrmas deth parlar deth sièu vilatge natau». A tot això, afegim-hi que, a l'hora de traduir els textos escrits en francès, «uns quantis d'eris, ath lòc de dar uá [sic] traduction rigorosa, qu'an cresuth [sic] hèr plan en dant uá [sic] parafrasi, o en ondrant simplement era traduction».

Però aquí no s'acaben els problemes. Pel que fa a la toponímia, alguns corresponsals fan interpretacions temeràries i sense cap base filològica sobre els topònims de la població, i fins i tot s'atreveixen a traduir en francès els noms de lloc semànticament opacs. Les representacions d'un mateix element no cal que siguin sistemàtiques. Els topònims són sovint agrupats per referents (valls, rius, fonts, muntanyes...), però això no evita que un mateix nom de lloc aparegui en més d'un d'aquests grups. Malgrat les indicacions de Sacaze («S'il est possible, tous les noms portés dans la liste devront se trouver aussi dans la carte»), els noms de l'inventari toponímic no són sempre en el mapa del terme municipal, i si hi apareixen poden fer-ho a través de la traducció francesa i no de la seua versió original occitana. La lectura, per altra banda, no és sempre fàcil. L'investigador s'ha d'enfrontar amb unes cal·ligrafies que a vegades són difícils de desxifrar.

Mèles és una de les poblacions amb un corresponal que no és originari de la població,² que potser *contamina* alguns topònims amb característiques de la seua localitat natal i que, a més, fa interpretacions atrevides dels topònims. Els noms de lloc de Mèles recollits pel corresponal, per altra banda, no apareixen en versió occitana en el mapa, i per acabar-ho d'adobar hi ha hagut canvis administratius que

² En la fitxa de Mèles s'assenyala que el «Nom, âge et lieu de naissance de M. l'Instituteur» és «Desprats, 24 ans. Fos (H^{ls} G^{ls})». El corresponal de Mèles era doncs originari del poble vef de Hòs. Sabem que era occitanoparlant. No solament perquè en aquella època devien ser occitanoparlants la majoria dels *instituteurs* de la zona, sinó perquè algunes de les interpretacions dels topònims que fa Desprats demostren que devia tenir una bona competència en occità (cf. els casos de *es Antenes* i de *eth Pas deth Hòr*, 2. 25 i 2.33). Pel que sembla, l'*instituteur* Desprats va viure justament en la casa que habita un dels nostres informadors, Jana Forquet.

han modificat el terme municipal de Mèles, del qual depenen zones situades en la conca del riu Gèr —més enllà del coll anomenat oficialment *Artigascon*— que realment tenen una relació més estreta amb poblacions com Coledors i Gèr de Botz —situades en la mateixa vall— que no pas amb el poble Mèles. ¿Per què, doncs, hem triat aquesta població i no una altra per començar a estudiar les dades de l'Enquesta Sacaze?

Mèles és un punt estratègic en l'espai del gascó pirinenc oriental, que agrupa les varietats occitanes parlades a la part superior del Comenge (departament de Nauta Garona), del Coserans (Arièja), de Varossa (Nauti Pirenèus) i de la Vall d'Aran. Juntament amb Argut és un dels punts més aïllats del Bauartès i de la zona administrativament francesa de l'alta conca de la Garona, ja que no hi arriben certes innovacions lingüístiques pròpies de l'occità general (per exemple, la realització velar i arrodonida de *-a* àtona final). Això contrasta amb el fet que una part important del seu terme municipal limita amb el Coserans i amb la vall veïna de Gèr, on la influència llenguadociana és més forta que en les terres garonenques de l'Alt Comenge. El seu terme municipal és sobretot una llarga vall paral·lela a la frontera estatal francoespanyola, i també a la *arribèra* de Toran, la capital de la qual és Canejan, un dels punts lingüísticament més conservadors de la Vall d'Aran. El parlar de la població no és gaire diferent del dels punts extrems baixaranesos, i tenim dades abundants sobre l'occità que es parla a Mèles gràcies al fet que aquest poblet comengès va ser un dels punts d'enquesta de l'*Atlas Linguistique et Ethnographique de la Gascogne* (ALG; SÉGUY, 1954-1973). És evident que la toponímia de Mèles ens pot ajudar a conèixer millor la toponímia aranesa, i que aquest poble és alhora la porta d'entrada natural al Comenge des d'un punt de vista lingüístic quan es ve de la Vall d'Aran.

En les pàgines següents estudiem els noms de lloc de Mèles recollits per l'Enquesta Sacaze. Reproduïm d'entrada la forma gràfica que el corresponsal va atribuir a cada topònim, i tot seguit —en cursiva— donem la representació formal que hauria de tenir cada nom de lloc d'acord amb les convencions gràfiques de l'occità modern i amb l'etimologia.³ Restituïm, per tant, la forma occitana de cada nom de lloc, i a continuació fem els comentaris lingüístics que calgui. Deixem de banda els pocs hagiòtopònims que recull l'Enquesta Sacaze (parlarem de *Nòstra Dòna*, però no entrarem en l'estudi dels noms propis de persona), alguns —pocs— noms de lloc sobre els quals caldrà obtenir més informació per confirmar-ne l'origen i la forma gràfica occitana, i fins i tot dos hidrònims sobre els quals podem dir ben poca cosa que no hagin dit els treballs anteriors (*Gèr* i el riu anomenat oficialment *Maudan*, principal curs fluvial de la població). Per ara tampoc no tractarem dels noms de lloc que

³ En la representació dels topònims utilitzem *-es* per al plural femení (i no pas *-as*) i *-u-* per a [w] intervocàlic que surt de *-B-* i *-V-* (en comptes de *-v-*), com si seguissim les convencions gràfiques araneses. Però en altres qüestions prescindim de les concessions a la fonètica local de les *Normes ortogafiques der aranés*. Això vol dir, per exemple, que usem *eths* i no pas *es* com a forma de l'article plural masculí, malgrat que pot ser realitzat [es] en alguns contextos preconsonàntics, i que escrivim *-òu* i no pas *-ò* malgrat que Mèles hagi perdut *-[w]* final després d'una vocal velar tònica.

apareixen en l'Enquesta Sacaze que els nostres informadors de Mèles no reconeixen, malgrat que la major part d'aquests topònims són del tot transparents.⁴ Seguint l'ordre de Desprats, que va dividir en set blocs els topònims de Mèles (vuit si comptem el nom de la *commune*): «Les Hameaux»; «Principaux quartiers»; «Cours d'eau»; «Sources, fontaines, lacs, etc.»; «Montagnes»; «Collines et Coteaux»; «Vallées»; «Forêts et Bois»; «Pierres ou rochers désignés sous un nom spécial»; «Lieux dits (noms anciens)» (que només inclou un topònim); «Bornes délimitatives».

2. Els noms de lloc de Mèles

2.1 «Era bach: (La Vallée)» > *Era Vath*. Apareix en l'inventari de «Hameaux», però torna a fer acte de presència en les «Vallées», ara com a «Era bach dé Mèllés: (La vallée de Melles)». La forma *vath* és el producte normal de VALLIS en gascó, amb el típic resultat *-th* de *-LL'*, que a Mèles és un so africacat prepalatal sord com a les poblacions araneses de Bausen i Canejan i en la major part del gascó pirinenc oriental (SÉGUY, 1954-1973, VI, carta 2123; BEC, 1968, p. 85-98; CARRERA, 2007, p. 67; CARRERA, 2008a, p. 15-18; COROMINES, 1931, p. IX; COROMINES, 1976, p. 13; COROMINES, 1990, p. 13). A la Vall d'Aran la forma *vath* ha estat substituïda pel catalanisme *valh* (d'aquí **Valh d'Aran* > *Val d'Aran*), però es conserva –una mica amagada– en alguns topònims (**Vath d'Arròs* > **Vadarròs* > *Varradòs*; **Vath Longueta* > **Vallongueta* > *Varlongueta*; COROMINES, 1990, p. 315; CARRERA, 2008a, p. 139).

2.2 «Era Gouada: (La Bourgade)» > *Era Guada* o, en tot cas, *era Aguada*. És el nom d'un caseriu situat més amunt del poble, que ja va registrar Heyns: «"La Gouade" (eine Gruppe von Stallscheunen bei Melles) = gask. *gouhade* "naß, feucht". Zu ergänzen ist wohl "Land, Feld" u. ä.» (HEYNS, 1938, p. 18). Heyns segurament es va equivocar en l'etimologia ja que, malgrat que avui l'aspiració sembla que ha desaparegut de la població de Mèles, l'Enquesta Sacaze la recull sovint –tot i que no sistemàticament–, cosa que és un argument perquè el topònim no surti del verb *gohar*. Aquest nom de lloc, que fins i tot coneixen a Canejan (on pronuncien [era 'waða], altre cop sense cap aspiració tot i que allí és més viva que a Mèles),⁵ és segurament un derivat de AQUA, amb la mateixa afèresi que *guau* (<AQUALE), una forma que justament abunda toponímicament al costat meridional de la duana (COROMINES, 1990, p. 480) i que és encara ben viva en d'altres indrets gascons (SÉGUY, 1954-1973, IV, carta 1113). Aymard ja assenyala aquesta possibilitat (AYMARD 1998, p. 195), i Palay recull «*aygade*» amb el significat de «flaque d'eau» o «inondation» (PALAY, 1980, p. 90). *Aigada* pot tenir aquest valor en altres indrets del domini lingüístic occità (MISTRAL, 1979, I, p. 841-842; WARTBURG,

⁴ Agraïm el temps que ens han dedicat Batista i Yvonne (de *eths de Batista*) i Jana Forquet, i totes les informacions que ens han donat sobre els noms de lloc de la població. Sense ells, aquesta petita recerca hagués estat impossible.

⁵ Sobre la desaparició de l'aproximant inicial, vid. el que diu Coromines (1990, p. 132, 483) i el que ja vam assenyalar en alguns treballs anteriors (CARRERA, 2001, p. 41-42; CARRERA, 2004, p. 116-117; CARRERA, 2008a, p. 132, 139).

1922-2002, I, p. 114), o fins i tot ser una «partie de montagne où les prés sont arrosés par des sources» (ALIBÈRT, 1997, p. 86). Per traduir el topònim com a «Bourgade», el corresponsal de Sacaze devia pensar en la seua seqüència final, i en el fet que *era Guada* és precisament un «hameau».

2.3 «Ech Plan del Rey: (La plaine du Roy)» > *Eth Plan deu Rei*. Topònim que cal situar en la vall del riu Gèr, i que es realitza -[du 'rej]. S'hi manté d'una manera extraordinària un residu de l'antic article literari *lo* en comptes de l'article gascó pirinenc *eth*. Aquesta presència de l'article literari es repeteix en el topònim *eth Bòsc deu Rei* —emparentat amb *eth Plan deu Rei*—, i és un fet poc habitual que es produeix sobretot «devant les titre [sic] honorifiques et les termes d'Eglise» (DINGUIRARD, 1976, p. 103). Precisament a Les, a la Vall d'Aran, existeix el nom de casa *es de Lorrei*, que podem comparar amb aquells dos topònims de Mèles. És interessant de remarcar l'absència de [a]- epentètica davant de R- en aquest topònim que no pertany geogràficament a *era Vath*, malgrat que en el parlar de Mèles gairebé no hi ha formes iniciades per [r]- (fins i tot els manlleus i els neologismes tenen [a]-epentètic). *Eth Plan deu Rei* pertany actualment a Botz.

2.4 «Era plasa: (La Place)» > *Era Plaça*.

2.5 «Nostra dona: (Notre Dame)» > *Nòstra Dòna*. Indret a la sortida de Mèles on hi ha una imatge mariana. S'hi manté la forma sortida de DOMINA, que a la Vall d'Aran quasi només es pot sentir com a vocatiu en alguns punts de la part alta, on la forma potser ha estat presa al català. El possessiu *Nòstra* (per *nòsta*) s'explica potser per la interferència de la llengua oficial més que no pas de l'antiga llengua literària, i apareix en d'altres indrets gascons. Se sent directament *Nòstra Dama* o *Nostra Dama* en luixonès (SARRIEU, 1902, p. 437), a la vall de Gèr (DINGUIRARD, 1976, p. 144) o a la d'Aura (MARSAN, 1913, p. 5). De fet, a la Vall d'Aran es resa el *Parenòstre* (amb *pare* per *pair*, i *nòstre* per *nòste*), i Séguy va recollir a Casau una planta anomenada *èrba de nòstra senhora* (SÉGUY, 1948, p. 94, 97), una denominació en què deu intervenir el català.

2.6 «Ech cap dera Roca: (Le bout du Rocher)» > *Eth Cap dera Arròca*. Petit *quartier* cap a *era Vath*. Remarquem l'ús de *cap* com a «Capdamunt, cim» o «punt culminant» (COROMINES, 1990, p. 384), i el fet que l'article definit és representat *ech* fins i tot en contextos en què no es realitzaria amb un so africad. La seqüència inicial d'aquest topònim és [ek 'kad].

2.7 «Ech balet: (Le ballet)» > *Eth Balet*. Carrer que condueix cap al cementiri des de la plaça principal de la població. Tot i que l'etimologia no és clara, és evident que la versió francesa del topònim que dóna Desprats és ridícula (avui a la població escriuen oficialment *Balet*, per cert). Cal descartar que tingui relació amb VALLIS, i també que sigui un nom de lloc creat pel francès. ¿Podria tenir relació amb els *Valet* o *Balers* de la Catalunya del Nord, potser emparentats amb *balai* i *baleja*, que recull Coromines (COROMINES, 1989-1997, VII, p. 394)? L'altra possibilitat és que sigui (*en*)*valet*, un mot que Coromines encara va recollir a la Vall d'Aran (CORO-

MINES, 1990, p. 435) i que ha pres diversos significats en gascó: «Galerie; en Lav. décharge, souillarde; en Bas-Os. toit de portail. En Gir., auvent, porte» (PALAY, 1980, p. 98).

2.8 «Ech bouquart: (Le broyeur)» > *Eth Bocard*. És un dels pocs topònims d'origen francès de Mèles. Un *bocard* és una «Machine à broyer les minerais, à réduire en poudre certaines substances» (REY-DEVOVE i REY, 1993, p. 264). L'abundància d'exploracions mineres en la part baixa de la Vall d'Aran i en zones properes com el Bauartès fa que en diverses poblacions de la zona hi hagi indrets anomenats *eth Bocard*, generalment grans construccions on es netejaven els materials extrets de les mines. Avui *eth Bocard* és un petit barri de Mèles, on no hi ha cap construcció d'aquesta mena. Però és versemblant que en aquesta zona hi hagués hagut alguna instal·lació relacionada amb la mineria, i més tenint en compte la traducció que dona Desprats, perquè en la seua època l'extracció de minerals de la muntanya no era pas un record remot. A sota de *Crabèra* hi ha un altre indret anomenat *eth Bocard*, que és clarament un indret on es netejava mineral.

2.9 «Era hont des poux: (La Fontaine des coqs)» > *Era Hònt deths Poths*. No gaire lluny del centre de la població. Apareix en l'inventari de «Principaux quartiers» i es repeteix en les «Sources, fontaines, lacs, etc.» (ara com a «La fontaine des coqs»). En la major part de la Vall d'Aran els mots masculins que tenen un so africacat prepalatal en singular, tenen *-i* en plural. Tanmateix, en els punts extrems del Baish Aran i al Bauartès s'utilitza directament *-s* (COROMINES, 1990, p. 72; CARRERA, 2007, p. 99-100). Això vol dir que a Mèles el plural de *poth* (< PULLU) no és pas *pothi*, sinó *poths*. A Bausen, per exemple, hi ha *eth Sarrat des Bedoths*, i no pas **des Bedothi* (CARRERA, 2001, p. 17-18; CARRERA, 2004, p. 58-60). Més que no pas el gall domèstic, aquí *poth* deu ser el gall salvatge, que «es digué també *poth* [sic], en lloc de *paom*» (COROMINES, 1990, p. 659). De fet, encara hi ha llocs que usen *poth* amb aquest significat.⁶

2.10 «Cazaous: (Jardins)» > *Casau*. Petit *quartier* de Mèles. Aquest nom de lloc és un exemple de l'ús toponímic de *casau*, el mot gairebé pangascó que significa «hort» (en bona part de la Vall d'Aran s'utilitza, però, *uart*). És un topònim que cal posar al costat de les poblacions araneses de *Casau* o de *Casarilh* (<**Casal-ilh*), i també dels microtopònims de Bossòst *es Casaus* i *eth Plan de Casarilh* (CARRERA, 2001, p. 26; CARRERA, 2004, p. 77-79). Heyns va recollir aquest

⁶ Però cal anar amb compte. Hi ha topònims que sembla que tinguin *poth* i que realment podrien tenir *pog* (<PODIU), que a la Vall d'Aran només s'usa en la toponímia, on és menys habitual que *poi*. Caldria estudiar detingudament el gas de la «Chapelle des Puts, sommet du pic» al Tuc de Gar, per exemple (GOURDON, 1884, p. 29). O fins i tot el topònim de Bausen que recull Coromines: «el *Malh det Potx* [sic] és a gran altura en t. de Ba., i lluny de poblat» (COROMINES, 1990, p. 659). A Uaus hi ha un indret anomenat *Pog* que és «un monticule de bonne pelouse» (FOSSAT, 1976, p. 190), a Garòs hi ha un lloc que s'anomena *Suberpog* (VERGÈS, 2004, p. 9), i a Bausen existeix *Pognèr* (CARRERA, 2008a, p. 142). Per contra, sembla clar que hi ha *poth*, per exemple, en *era Hònt deth Poth* de Es Bòrdes, ja que es troba en «un planèr».

topònim de Mèles i el nom de la localitat que va ser punt d'enquesta de l'ALG: «"Cazaux", "Cazau" (Siedlung bei Melles bzw. bei Viella [sic]); die Bedeutung dieses Namens weist wohl auf die Entstehung einer Siedlung: aprov. *casal* "maison, enclos, jardin"» (HEYNS, 1938, p. 19). Un cop més, el topònim de Mèles apareix en plural: *Casaus*. Però és *Casau*, en singular.

2.11 «Arribes: (Murs de soutènement)» > *Arribes*. Un altre *quartier* de Mèles. La forma *arriba* és present «a la V. d'Aran, només en toponímia» (COROMINES, 1990, p. 291). A Mèles, com a Bausen i Canejan, el manteniment de [a]- protètic davant de R- és regular. *Arribes* és també un dels noms de casa de Mèles (*eths d'Arribes*).

2.12 «Ougara: (Fougère)» > *Eth Hogarar*. És un altre *quartier* de la població. A Bausen també existeix *eth Hogarar*, un topònim que ja va ser recollit per Coromines (1990, p. 63, 497) i que torna a ser un col·lectiu de *hauguèra/hoguèra*, «falguera» (CARRERA, 2001, p. 43-44; CARRERA, 2004, p. 122-123; CARRERA, 2005, p. 520-522). *Hogarar*, de fet, es repeteix en d'altres zones gascones, fins i tot com a forma comuna (ROHLFS, 1931, p. 126; ROHLFS, 1977, p. 225; PALAY, 1980, p. 572; LESPY i RAYMOND, 1998, p. 330). Remarquem que en l'Enquesta Sacaze el topònim de Mèles no apareix amb *h-* inicial malgrat que sí que ho fan d'altres topònims que tenen F etimològica (la presència de *h-* no és del tot general; cf. *Gotèr d'Arriuhèred*, 2.24). Podríem dir que la representació de Desprats és un símptoma de la desaparició de l'aspiració, però cal tenir en compte que en aquest cas concret l'absència de *h-* pot ser provocada per l'article definit, ja que [h] deixa de pronunciar-se després de l'article *eth*, l'africada del qual no se sonoritza. Avui l'aspiració no és viva a Mèles, però hi és latent en la fonètica sintàctica, ja que *eth* continua sense sonoritzar-se davant dels mots que antigament tenien [h]-.

2.13 «Sacosta: (La côte)» > *Sacòsta*. Aquest és un dels molts casos en què apareixen els fòssils de IPSU i IPSA en la toponímia gascona pirinenca. Coromines va recollir desenes de topònims aranesos amb aquells antics articles (COROMINES, 1990, p. 67-69), i ja va començar a parlar d'aquesta qüestió en els seus primers treballs (COROMINES, 1925, p. 65; cf. CARRERA, 2006, p. 96; CARRERA, 2008b, p. 188).

2.14 «Arrazèro: (Ras)» > *Era Arrasèra*. És segurament el mateix que el català *rasa*, de *raure* (COROMINES, 1980-2001, VII, p. 128-129). *Arrasa* o *rasa* és una forma recollida en alguns dels grans treballs de la lexicografia occitana, que té referents prou variats: «RASO [...] s. f. Rigole qui sépare deux propriétés, fossé, sentier creux [...]; talus de gazon, berge, mur de terrasse [...] terrasse de vigne, gradin qui soutient un terrain un terrain [sic] en pente» (MISTRAL, 1979, II, p. 704-705); «*rasa*, rigole, fossé, sentier creux, allée de jardin; berge, talus; terrasse de vigne; gradin qui soutient un terrain; orée, lisière, limite» (ALIBERT, 1997, p. 579); «*ràso* (G. [Gers]) [...] Bord, le bord, bordure, limite; *la ràso dou boch*, le bord du bois» (PALAY, 1980, p. 835). En l'inventari d'Aymard ja hi ha una bona colla d'indrets amb «Rase» en la seua part específica, que pertanyen sobretot al departament d'Ariège (AY-

MARD, 1998, p. 348). A la Vall d'Aran hi ha noms de lloc que contenen el masculí *arràs* (COROMINES, 1990, p. 284; CARRERA, 2001, p. 16; CARRERA, 2004, p. 52-53). *Arrasèra* podria ser un derivat de la forma *(ar)rasa* amb el sufix -ELLA o directament amb -ARIA, com la forma *rasèr* que l'ALG (SÉGUY, 1954-1973, II, cartes 220, 225) recull en alguns punts com a «culture en terrasse» o «talus».

2.15 «Plan déch Mount: (Plaine de la Montagne)» > *Plan de Mont*. Indret situat damunt del poble. *Plan* podria ser una forma masculina o femenina (resultat de PLANA, ja que -ANA produeix també -an).

2.16 «Pujo det char: (Mont de la Torche)» > *Eth Pujòu deth Har*. Damunt del *quartier* anomenat *Arribes*. *Pujòu* és el resultat de PODIOLU, però a Mèles –com a la Vall d'Aran i en molts altres llocs de Gascunya– l'element semivocàlic final [-w] desapareix darrere d'una vocal velar tònica. La forma *har* ['(h)ar] és germana de la famosa forma *haro* que s'usa en alguns indrets de la Vall d'Aran (on hi ha una manteniment anòmal de la vocal àtona final) i del *faro* de punts propers del domini català, que serveix per parlar de fogueres «que avui resten com a símbol de celebracions religioses i mítiques» (per exemple, la de Sant Joan), i també per referir-se «als cims màxims de cada terme, en els quals hom abrandava la màxima foguera» (COROMINES, 1980-2001, III, p. 881). La forma fonèticament regular *har* s'utilitza també en la població de Canejan, a l'altre costat de la frontera estatal. Sandaran ja parlava, a propòsit de les festes tradicionals de Sant Joan, de «*etch har* ou *et har*. En terçoun de Marcatousa è Pujòlo ne diden *et hárrou* (pr. *ettárou*)» (SANDARAN, 1908, p. 356).⁷

2.17 «Baridèra: (Baridère)» > *Varidèra*. Potser de *VALLICELLA, diminutiu de VALLIS. Aquesta és la forma que ha produït el nom cerdà *Valiella* (COROMINES, 1989-1997, VII, p. 394). A Mèles hi ha el tractament típicament gascó de -LL- (cf. *Varicauva*, *Marimanha*, *Varossa*, **Vararties* > *Valarties*). És justament una «petita *valea*».

2.18 «Era Mourèra: (Les mûriers)» > *Era Morèra*. Desprats va pensar que el topònim sortia del nom de l'arbre, que en aranès pot ser *morèr* o *morèra* (COROMINES, 1990, p. 578; BERNHARD, 1988, p. 67). Tanmateix, el nom de lloc podria ser de la mateixa família que *morar* o *moracar* (COROMINES, 1990, p. 578-579), formes derivades de MOLLIS que s'apliquen a terrenys molls o humits. L'ALG (SÉGUY, 1954-1973, II, carta 220) registra *morèra* com a «terrain humide» a Aulús, molt a prop de la Vall d'Aran, al costat d'una bona colla de mots que també surten de MOLLIS que pertanyen a d'altres indrets gascons. Com a «pré mouillé», la denominació *morèra* apareix també a Castilhon de Coserans i a Vathmala, i hi ha alguna nom morfològicament paral·lel (ara ja derivat de la forma gascona *mòg*) com

⁷ Coromines (1990, p. 496) cita aquest passatge de Sandaran, però la seua referència és errònia (el treball de Sandaran no és pas en el quart número de la revista *Era Bouts dera Mountanho*, sinó el cinquè).

mogèra, que apareix a Arguèdòs (SÉGUY, 1954-1973, II, carta 334). A Aulús *morèra* també pot ser una «Tourbière en montagne» (LAURENT, 2002, p. 108).

2.19 «Es Quérèlles: (Les querelles)» > *Es Querelhes* o *eres Querelhes*. Zona propera a *eth Plan deu Rei*. En el topònim hi ha *querelha* (la mateixa forma que el català *querella*), que és una forma morta en l'occità de Mèles. ¿L'ús de *querelha* potser té alguna cosa a veure amb el fet que el topònim fa referència a una zona fronterera en què hi ha hagut disputes territorials entre Mèles i els pobles de la vall de Gèr? Caldria més dades històriques per justificar etiològicament el topònim.

2.20 «Arriu d'Aouédo: (Le ruisseau de la Sapinière)» > *Arriu d'Auedòu*. Baixa de *Crabèra*. La part específica conté un diminutiu de *auet*, amb un sufix -*òu* que ha perdut l'element semivocàlic. Confirmem, per tant, que «Aouédo» no és una representació deficient –amb vocal velar en comptes de -[a]– de la forma *aueda* (<ABIETEA), que va ser registrada a la Vall d'Aran i en punts propers per diversos lingüistes (per exemple, COROMINES, 1990, p. 305; SÉGUY, 1953, p. 130; ROHLFS, 1931, p. 143; ROHLFS, 1977, p. 103).

2.21 «Goutè de Seridédo: (Ravin du vallon froid)» > *Eth Gotèr de Cerideda*, a la muntanya anomenada *Cerideda*. La part genèrica del topònim conté *gotèr*, un «mot important a tota la vall com a terme topogràfic, que pertot s'hi acosta més o menys al sentit de 'barranc, còrrec' (que li és comú amb parlars ribagorçans)», i que «en canejanès té verament el sentit de 'còrrec, fondal'» (COROMINES, 1990, p. 484). Malgrat que Desprats hi va voler veure la forma *hereda*, la part específica –que té -*o* en comptes de -*a*– és un col·lectiu botànic.⁸ A Sierp de Luishon, segons les dades de l'Enquesta Sacaze, hi ha un indret que s'anomena *Malh de Ceridet* (SÉGUY, 1950, p. 20).

2.22 «Goutès des Bourts: (Ravins des arbres rabougris)» > *Eths Gotèrs de Borcs/Borts*. El corresponsal de Sacaze potser va pensar que el topònim contenia l'adjectiu *bord*, ja que això explicaria la traducció «rabougris». Però més que no pas *bord*, la part específica d'aquest topònim deu sortir de la formació preromana –bascoide– «BÚRU-TI 'al cap, a dalt de tot'», que ha produït el nom «de diverses valls i turons en la zona fronterera entre Andorra, Cardós i Aran» (COROMINES, 1989-1997, III, p. 95). A la Vall d'Aran Coromines ja va recollir «*Borts* [...] barranc damunt de Mont» i «el paratge dit *Bórcs*» que pertany a Bausen, situat sota *Borsubirós* o *Borsibirós* (COROMINES, 1990, p. 252). A Bossòst hi ha un indret que s'anomena *era Plan de Borp* o *era Plan de Bort* (-[rp] o -[r]; registrat també per COROMINES, 1990, p. 644). Heyns troba un topònim «*plán de búrt*» a la Vall de Toran (HEYNS, 1938, p. 107), i hi ha un afluent del Salient amb la mateixa part específica que el topònim de Mèles que no només apareix en la cartografia (sovint

⁸ Assenyallem que a Mèles s'usa *cerida* però no pas *ceridèr*, sinó *cerí* (escrit avui també *cerir*), que parteix de la interpretació de la forma *cerís* (< CERESIU) com a plural (cf. SÉGUY, 1953, p. 145, 153). Se'n va parlar breument en un altre lloc (CARRERA, 2008a, p. 143).

Bords, erròniament),⁹ sinó també en la famosa guia de Juli Soler i Santaló en el moment de parlar de la conca del Salient: «S'arriba al cap del bosc. Se surt d'ell, entrant en la regió dels pasturatges. A l'esquerra's domina l'aiguabarreig del riu esmentat ab el barranc de Borts» (SOLER I SANTALÓ, 1998, p. 273).¹⁰

2.23 «Ech Baridèro: (Le Baridère)» > *Eth Arriu de Varidèra*. Relacionat amb *Varidèra* (cf. 2.17).

2.24 «Goutè d'Arriouerech» > *Gotèr d'Arriuhèred*. Es troba a la *contrada* anomenada *Arriuhèred*. Val la pena de remarcar l'articulació africada de la seqüència final de FRIG'DU, ja que a la Vall d'Aran és únicament pròpia de Bausen i Canejan (COROMINES, 1990, p. 13; CARRERA, 2008a, p. 16-18). Remarquem també l'absència de representació gràfica de l'aspiració de *hered*, que podria ser –ara sí– una prova de l'emmudiment de [h] a Mèles en ple segle XIX.

2.25 «Goutè des Anténés: (Ravin des échos)» > *Eth Gotèr des Antenes* o *deres Antenes*. Es relaciona amb l'indret anomenat «Es Anténés: (Les échos)», que apareix en l'inventari de «Forêts et bois». És probable que *antena* sigui o hagi estat un sinònim de *antara* –amb qui deu tenir el mateix origen genètic– i *cantèra*, que Coromines va recollir en diversos indrets d'Aran com a nom de la terra que queda per llaurar o cultivar en els marges d'un camp (COROMINES, 1990, p. 277).¹¹ Griera va trobar una forma *ant[e]ra* a Bossòst (GRIERA, 1962-1964, carta 106; GRIERA, 1973, carta 104), i de fet en aquest poble de la part baixa d'Aran no només es pot sentir encara avui *antèra* per referir-se a l'*antara*, sinó que hi ha justament un indret que s'anomena *es Antenes* (d'altra banda, la forma *antena* com a sinònim de *antara* s'usa ja en català; ALCOVER i MOLL, 1985, I, p. 712). La traducció del topònim demostra que el corresponsal de Sacaze era occitanoparlant, ja que probablement va pensar que en la part específica del topònim hi havia *entene's* («sentir-se»), que pot ser pronunciat [an'tenes]. D'aquí els «échos».

2.26 «Goutè déch Pas déch Barbè: (Ravin du Passage du Barbier)» > *Eth Gotèr deth Pas deth Barbèr* potser és el nom amb què es coneixia *eth Gotèr dera Hònt Nera*, al costat de *eth Pas deth Barbèr*, realitzat [ep 'paj]-, amb iodització de [z] davant de l'aproximant de la preposició. La part específica, com altres noms de lloc, deu venir «del divulgat ofici» (COROMINES, 1989-1997, II, p. 341). Un *pas* és a Mèles un indret de muntanya de trànsit difícil.

2.27 «Era hont dé Sésplaïs: (Source plaisante)» > *Era Hònt de Sesplaïs*. Situada a damunt de *Casau*, en un indret que «non ei cap arribent». La part específica del topònim pot ser IPSAS PLANAS > **Ses pla(n)es* > *Sesplaïs*, amb la caiguda típicament gascona de -N- intervocàlica. Per tant, aquest topònim és probablement un

⁹ També en el *Nomenclator*: «Arriu de Bords» (CONSELH, 2003, p. 9).

¹⁰ No és l'únic lloc que se'n parla. Soler i Santaló: «la vessant dreita del barranc de Borts, afluent del Saliente» (SOLER I SANTALÓ, 1998, p. 276).

¹¹ Algunes de les informacions de Coromines sobre la distribució territorial d'aquestes formes no són del tot exactes.

germà dels *Sasplans* o *Sesplans* aranesos, però amb una caiguda de -N- anterior al resultat -ANA > -an, paral·lela a la dels topònims anomenats *Plaus* de la Vall d'Aran i de zones catalanes properes. Coromines ja va assenyalar que els topònims catalans anomenats *Plau* sortien de PLA(N)U (COROMINES, 1936, p. 261; 1965-1970, I, p. 124-125), però va optar perquè els aranesos homònims sortissin de PLANALE (amb vocalització de -L') amb el feble argument que no és possible «fonètica bascoide a la baixa Vall d'Aran» (COROMINES, 1990, p. 645; COROMINES, 1989-1997, VI, p. 239). *Sesplais*, més enllà de la part baixa d'Aran, contradiu els arguments de Coromines.

2.28 «Era hont deth camin: (La fontaine du chemin)» > *Era Hònt deth Camin*. El topònim no té cap tipus de problema des d'un punt de vista lingüístic. És una font a la sortida oriental del poble de Mèles.

2.29 «Era hont des Bernex: (La fontaine des prés humides)» > *Era Hònt deths Vernets*. En la zona anomenada *eths Vernets*. Amb un derivat de *vèrn* –diminutiu o segurament col·lectiu–, com tants altres noms de lloc catalans i occitans (cf. COROMINES, 1989-1997, VII, p. 467; o l'inventari d'AYMARD, 1998, p. 66, 444). A Bausen hi ha *eth Vernet*, *es Pales deth Vernet* i –segurament amb TRANS– *Trivernet* (CARRERA, 2004, p. 220-221).

2.30 «Ech astagn d[e?] 'Uls: (L'étang d'Uls)» > *Eth Estanh d'Ulhs*, en la zona muntanyosa anomenada *Ulhs* (on hi ha precisament el famós *Platèu d'Ulhs*). És probable que la part específica del topònim tingui OCULOS, ja que OCULU s'usa «com a nom del punt d'emergència d'una deu o de les fonts d'un corrent d'aigua» (COROMINES, 1990, p. 480) no només en gascó, sinó en altres varietats romàniques (ROHLFS, 1954, p. 26; ROHLFS, 1977, p. 58; COROMINES, 1989-1997, VII, p. 378; COROMINES, 1980-2001, VIII, p. 966-967; COROMINES, 1980-1991, IV, p. 272-273). A la Vall d'Aran i en bona part del territori gascó hi ha *uelh* com a resultat de OCULU, però en certes zones occitanes existeix *ulh*: per exemple, en punts septentrionals de Gascunya (SÉGUY, 1954-1973, III, carta 584) i en alguns indrets de les Lanes (BOISGONTIER, 2001, II, p. 371). La despalatalització de -lh davant de [s] és del tot normal (COROMINES, 1990, p. 53-54; CARRERA, 2007, p. 99).

2.31 «Palo de Raso: (Pente Pleine)» > *Pala Arrasa*. *Pala* on d'herba «non n'i a bric de bona», per tant sense gaire vegetació (Cf. *Arrasèra*, 2.14; i COROMINES, 1990, p. 284). Ja deu pertànyer al departament d'Ariège.

2.32 «Crabèro: (Chevrière)» > *Crabèra*. Hi ha d'altres indrets gascons pirinencs que també s'anomenen *Crabèra* (AYMARD, 1998, p. 128; LEJOSNE, 1992, p. 58; RAYMOND, 1999, p. 53) i que també surten de CAPRARIA (COROMINES, 1989-1997, III, p. 169). Aquest derivat de CAPRA, que apareix també en la macrotoponímia d'altres espais dialectals occitans (DAUZAT i ROSTAING, 1978, p. 128), s'aplica a indrets freqüentats per les cabres (MISTRAL, 1979, I, p. 404), a un «terrain à chèvres, c'est-à-dire escarpé» (NÈGRE, 1959b, p. 283).

2.33 «Ech Pas det cho: (Passage de la Halte)» > *Eth Pas deth Hòr*. Indret fronterer que l'IGN (1991) escriu «Pas de Chau». És precisament el lloc on Séguy (1953) va poder entrevistar simultàniament un habitant de Mèles i un de Canejan. Dinguirard recull en la seua zona un indret anomenat *Coret deth Hòu* (DINGUIRARD, 1976, p. 187), i hi ha un lloc anomenat «Cotch detch Ho» (representat «Còl detch Hó» per CAUBOUS, 1930, p. 26; «Col du Hô» en la carta de l'IGN, 1991) situat «au-dessus de Saint-Pé-d'Ardet» que «on écrit à tort *du Haut*» (PEYÉT, 1914, p. 48). Dinguirard pensa que el nom de lloc conegut a Gèr i Coledors conté *hòu*, una variant de *hòl*, després de sentir -[w] en la segona de les localitats que hem citat: podria ser, per tant, que també hi hagués *hòu* a Mèles. Coromines, per la seua banda, creu que el topònim de Sant Pèr d'Ardet és el mateix que la forma toponímica (*i*)*bon* i el lliga amb el conegut estany luixonès oficialment anomenat «Oò» (COROMINES, 1990, p. 514), malgrat que ell mateix havia assenyalat que el seu «étymon doit être le bq. *ol* 'table', d'où 'cabane'» (COROMINES, 1973, p. 252), amb vocalització i reducció del diftong: **Ôl* > **Ôu* > *Ô*. El cas és que cap d'aquestes explicacions no semblen acceptables per al topònim de Mèles. D'una banda, en aquesta població comengesa hi ha *hòl* i no pas *hòu* (SÉGUY, 1954-1973, III, carta 1077). D'una altra, si el nom de lloc de què parlem tingués el mateix origen que el famós *Ô* luixonès, l'article que introduiria la part específica del topònim seria realitzat amb una africada prepalatal sonora, i no pas sorda. És probable, doncs, que en el topònim hi hagi la mateixa forma que en el conegut topònim aranès *Hòro*, però sense manteniment anòmal de l'àtona final: el llatí FORUS (COROMINES, 1989-1997, V, p. 210-211, 267; VII, p. 309, 353). Desprats va pensar segurament que en la part específica del topònim hi havia la interjecció *shò*, que serveix «per fer aturar els rucs» o «a tota bèstia de tirar o cavalcar» (COROMINES, 1990, p. 754).

2.34 «Bouquamount: (Col en haut)» > *Bocamont*. És un dels pocs topònims de Mèles registrats per Coromines, perquè pertany a la zona fronterera: «*Bocamont* (pron. *bukamúnt*) te. [terme] Canejan, que es continua amb la *Coume de Bouquemont*, en el vessant francès (te. Fòs [sic]) < *boca amont* 'tirant a la muntanya' (nom del tipus de *Viacamp*, *Viabrea V(a)acia-Madrid* []）」 (COROMINES, 1989-1997, III, p. 39). Remarquem l'ús de *amont* a Mèles, que a la Vall d'Aran és un adverbí propi del parlar canejanès.

2.35 «Aouéran: (Noiséttes)» > *Aueran*. Apareix en l'inventari de «Collines et Coteaux», i més tard torna a fer acte de presència en els «Lieux dits (noms anciens): Aouéran (Noisette?) dieu; AVERANO DEO», on és possible que la referència teonímica no sigui del corresponsal de Sacaze. «AVERANO DEO» és una part d'una inscripció que s'havia dit que havia estat trobada a Mèles, però que ha estat considerada com una falsificació (SACAZE, 1892, p. 348; LIZOP, 1931, p. 201; GORROCHATEGUI, 1984, p. 310). Per tant, *Aueran* no deu tenir relació amb cap divinitat, sinó que deu ser un topònim d'origen botànic, referit a l'avellaner. ABELLANU, com ABELLANA, produeix *aueran* en el gascó local (tot i que el nom de l'arbre és avui *au(e)rassèr*, o sobretot *mata*, en aranès).

2.36 «era hount Néra: (La fontaine Noire)» > *Era Hònt Nera*. Topònim transparent. La presència de *ou* en la part genèrica del topònim quan apareix en l'inventari de «Collines et Coteaux» topa amb la representació «Ont Néra: (Fontaine Noire)» (potser correcció de «Font Néra»?) que apareix en l'inventari de «Forêts et Bois». Hi ha també *eth Gotèr dera Hònt Nera*.

2.37 «Sèrro dech Arrus: (Colline peu fertile)» > *Era Sèrra deth Arrús*. Llarga serra on es porta bestiar a l'estiu. Com en els noms de lloc anomenats *Rus* del domini català, és probable que hi hagi *RUS*, «paratge rural, lluny de poblat» (COROMINES, 1989-1997, VI, p. 446), amb la típica [a]- protètica gascona davant de *R-*.

2.38 «Era serra déch Bouc: (La colline du Bouc)» > *Era Sèrra deth Boc*. A *Ulhs*. Sembla clar que té relació amb el mascle de les cabres, com *eth Tuc deth Boc*, un petit mall.

2.39 «éch Sarrach déch bastard: (Coteau du Bâtard)» > *Eth Sarrat deth Bastard*. En el límit de Mèles i Argut, com el *Bòsc deths Angles*. Deu haver-hi *bastard*, «fill il·legítim». Seria sorprenent que tingués res a veure amb els noms de lloc gascons d'origen preromà de la família de *Bastan* (cf. COROMINES, 1989-1997, II, p. 374-375; LEJOSNE, 1992, p. 23; RAYMOND, 1999, p. 23; AYMARD, 1998, p. 57).

2.40 «Sarrat hussè: (Coteau des ours)»¹² > *Eth Sarrat Ossèr*. Probablement relacionat amb els óssos. La traducció «des ours» xoca amb la *u* de «hussè», realment sorprenent. La presència de *h* potser s'explica per hipercorrecció: *Sarrat* es realitza amb una africada sorda prepalatal final, i l'aspiració desapareix darrere d'aquest so.

2.41 «Sarrat dera ascala: (Coteau de l'échelle)» > *Eth Sarrat dera Escala*. En el límit entre Hòs i Mèles, davant de la duana. La forma *escala* «indica un terreny, generalment muntanyenc, en marges escalonats. Abunda com a genèric a tota la vall, però en els *QL* [Quate Lòcs] més que enlloc» (COROMINES, 1990, p. 442).

2.42 «Sarrat des Angles: (Coteau des Angles)» > *Eth Sarrat deths Angles*. Conté el topònim *eths Angles*, el referent del qual és un camí que porta de Mèles a *Ulhs*. Coromines ja recull *angle* en aranès com a «raconada d'un curs d'aigua, d'una ribereta, d'una prada», que «no ha deixat més que derivats toponímics» (COROMINES, 1990, p. 276). Esmenta la *Hònt der Anglar* (amb el derivat amb -ARE), però no cita cap exemple toponímic aranès amb la forma primitiva *ANGULU* (tampoc ho fa a COROMINES, 1989-1997, II, p. 194-195). Només cita algun topònim aranès amb *ANGULU* perquè té una anomalia fonètica, com el *Sanglo* de Lairissa (COROMINES, 1990, p. 68, 69; COROMINES, 1989-1997, VI, p. 458).

¹² La forma «ours» és una correcció d'una altra forma, il·legible.

2.43 «Sarrat déch Mouscadé: (Coteau du chasse-mouches)» és un topònim que deu haver desaparegut, però al poble coneixen *eth Moscader deths Braus* (hi ha iodització del so fricatiu dental de l'article definit). Coromines va recollir en quatre pobles aranesos el verb *moscar*, derivat de *mosca*: «amorriar (les vaques etc.)», «reposar a l'ombra a l'hora de la calor». Segons el lingüista català, «el lloc on solen fer-ho o que s'hi destina és el *moscadé* [sic] [...], sovint vora naixements d'aigua [...]; sovint convertit en NL *Et Moscadé* [sic] Vc [Vilac]» (COROMINES, 1990, p. 580). Palay recull també *moscar*: «Se dit du bétail qui, tourmenté, affolé par les mouches, refuse d'obéir, court, regimbe; en Mt [montagne], signifie aussi mettre le bétail à l'abri des mouches, au frais, à l'ombre» (PALAY, 1980, p. 689). *Moscader* apareix com a nom de lloc en d'altres indrets de la muntanya gascona (cf., per exemple, AYMARD, 1998, p. 286).

2.44 «Plan déra Losa[:] (Vallée de l'Ardoise)» > *Plan dera Lòsa*. Topònim del tot transparent, amb *lòsa* (<*LAUSA, amb monoftongació; COROMINES, 1990, p. 545). En el poble veí de Bausen hi ha *era Losèra* i *eth Malh dera Losèra* (CARRERA, 2001, p. 49-50; CARRERA, 2004, p. 141). Desprats va recollir també a Mèles un indret anomenat «Sèrra déra Louzera: (Colline de l'ardoisière)», que els nostres informadors no coneixen.

2.45 «Coumo Grano: (Grande vallée)» > *Era Coma Grana*. Amb *-o* i no pas amb *-a*, probablement perquè –un cop més– Desplan va contaminar el topònim. A Bausen hi ha també un indret anomenat *era Coma Grana* (CARRERA, 2001, p. 29; CARRERA, 2004, p. 84).

2.46 «Coumo dés Agnèts» > *Era Coma des Anhèths*. Altre cop amb *-o*. El topònim conté *anhèth* (<AGNELLU).

2.47 «Es Anténés: (Les échos)» > *Es Antenes* o *eres Antenes*. N'hem parlat a propòsit de *eth Gotèr des Antenes* o *deres Antenes* (cf. 2.25).

2.48 «Saoumédo: (Beaux arbres)» > *Saomeda*. És un gran bosc d'avets davant de *era Vath*, en el camí que porta a *Aueran*. No deu tenir cap relació amb *saumet*, que és el nom baixaranès de l'ase. Hi pot haver un col·lectiu de *om*, introduït per IPSA: IPSA ULMETA. La forma *omeda* ja apareix en algunes obres lexicogràfiques occitanes com a mot comú (cf., per exemple, PALAY, 1980, p. 713; MISTRAL, 1979, II, p. 437-438; *olmeda* a ALIBÈRT, 1997, p. 515). L'altra possibilitat seria que en el topònim hi hagués SUB i META. Rohlf s va recollir *meda* a Hòs i Sent Biat com a «meule de foin ou de paille» (ROHLFS, 1977, p. 82), i l'ALG (SÉGUY, 1954-1973, II, carta 290) va registrar *meda* a Mèles amb el valor de «tas de gerbes» o «meule de foin». META pot ser aplicat toponímicament a «paratges on hi ha rocasses en forma com de menhir o gran molló» (COROMINES, 1980-2001, V, p. 641). Hi ha *Medacorba* entre Ausat i el Pallars (COROMINES, 1990, p. 566; COROMINES, 1989-1997, III, p. 408) o –per exemple– *era Hita dera Medeta* a Lus, que es refereix a una «éminence en forme de "meule"» (BÉROT, 1998, p. 88). Les alternances en posició pretònica entre [aw] i [u] no són extraordinàries en aranès

(cf. COROMINES, 1990, p. 17; CARRERA, 2005, p. 520-522) i podrien explicar que el topònim es realitzi amb la seqüència inicial [saw]-.¹³

2.49 «Séguda: (Ciguë)» > *Eth Cegudar*, o sobretot *era Coma deth Cegudar*. Topònim completament transparent. *Cegudar* és un col·lectiu «bastant nombrós en topon.» (COROMINES, 1990, p. 692), derivat de *ceguda* < CICUTA, probablement «*Aethusa cynapium*». Avui a Mèles usen el francesisme *cigú*, que ja va obtenir Séguy (1953, p. 65) a la localitat.

2.50 «Bosc Aspés: (Bois épais)» > *Eth Bòsc Espés*. Situat en el camí de Coledors.

2.51 «Bosc déch Rey: (Bois du Roy)» > *Eth Bòsc deu Rei*. Davant de *eth Plan deu Rei*. En *bòsc* [-z] esdevé [-j] davant de l'aproximant de la preposició. Dinguirard recull aquest topònim: «désignation liée aux coupes de bois décidées par L. de Froidour pour la marine de Colbert, a provoqué *Plan-do-Rey* [sic]» (DINGUIRARD, 1976, p. 103).

2.52 «Roquohort: (Forte Roche)» > *Arròcahòrt* (o, en tot cas, *Ròcahòrt*), i encara més coneguts *eths Costalats d'Arròcahòrt*. En aranès els antics mots autòctons *hòrt* i *hòrça* han cedit el seu lloc a *fòrt* i *fòrça*. A la Vall d'Aran *hòrt* ha quedat reduït a «amarg» («però també es diu de les cebes coentes [...] i de la fruita àcida»), i l'antiga forma *hòrça* amb prou feines es manté en algun topònim (COROMINES, 1990, p. 511). Les formes *fòrt* i *fòrça*, d'origen llenguadocià, no només han arrelat a la Vall d'Aran, sinó en altres zones gascones, sobretot orientals i per tant permeables a la influència del dialecte central de la llengua occitana (cf. BEC, 1968, p. 124-125).

2.53 «Bosc dés Mils: (Bois du millet)» > *Eth Bòsc deths Milhs*. A Aueran. Es realitza [-ej' mils], tot i que es pot arribar a deformar en [e'mil] (com si hi hagués el nom propi francès). És gairebé segur que el topònim conté *milh* (cf. COROMINES, 1990, p. 573; SÉGUY, 1953, p. 126), que pot ser usat per parlar del cereal o bé «en el sentit figurat de “areneta o clapissa menuda com el mill”» (COROMINES, 1989-1997, V, p. 273).

2.54 «Erés Toués: (Terrain soulevé)» > *Eres Toes*. En gascó pirinenc la forma *toa*, del mateix origen que el català *tova*, significa –o ha significat, en els llocs en què només apareix en la toponímia– «abri sous roche» (ROHLFS, 1954, p. 28; ROHLFS, 1977, p. 115), «creux, cavité, grotte» (PALAY, 1980, p. 962), «des abris rustiques» (BÉROT, 1998, p. 25-26) o «caverne» (SARRIEU, 1903, p. 376). En les zones araneses properes a Mèles, *toa* o el diminutiu *toeta* són relativament

¹³ A Naut Aran hi ha un indret pronunciat [saw'met]. Apareix com a «Saumet» en els atles (ICC, 1994, p. 23) i en el *Nomenclator* aranès (CONSELH, 2003, p. 32). Però *saumet* és el nom de l'ase a l'altra punta de la Vall d'Aran, i aquí sí que és segur que hi ha IPSU ULMETU. La presència del diftong [aw] s'hi explica, un cop més, per les alternances habituals entre [aw] i [u] pretònic, que fan que [aw] pugui aparèixer en contextos on d'entrada esperaríem [u].

abundants en la toponímia (CARRERA, 2001, p. 75; CARRERA, 2004, p. 211-212). En l'indret anomenat *eres Toes* hi ha «ua *espèça* de soales».

2.55 «Bosc des Angles: (Bois des Angles)» > *Eth Bòsc deths Angles*. Encara és a Mèles, mentre que el *Sarrat deth Bastard* ja pertany a Argut. És ben lluny del *Sarrat deths Angles* (2.42).

2.56 «Peyra Néra» > *Pèiranera*. A l'oest de *Ulhs*. Zona muntanyosa.

2.57 «Mail Aguch» > *Eth Malh Agut*. Amb la realització africada típica de -T' de la major part del gascó pirinenc oriental (cf. BEC, 1968, p. 76-84). És un topònim que els informadors reconeixen, però que no saben situar.

2.58 «Mail déch cristail: (Rocher du Cristal)» > *Eth Malh deth Cristal*, o més aviat *era Barra deth Cristal*. En la cartografia de l'IGN (1991) és directament «Cristal». Podríem pensar que és un derivat de *cresta*, amb un tancament de la pretònica (COROMINES, 1989-1997, III, p. 468), però en aquesta zona de muntanya hi ha una banda de quars que es veu de lluny (l'etimologia del nom de lloc recorda el *Pintablanca* de Bausen. CARRERA, 2001, p. 59-60; CARRERA, 2004, p. 167-168). Per tant, aquest topònim va, per exemple, amb el «Pic Cristal» que comenta Meillon: «Ce pic, situé à l'Est du Bat-Leytouse, a tiré son nom, très vraisemblablement, des filons de quartz, très apparents dans la roche» (MEILLON, 1908, p. 276). Hi ha d'altres indrets del Pirineu gascó en els quals apareix el nom del cristall que podrien tenir la mateixa explicació (cf., per exemple, LEJOSNE, 1991, p. 59). Tot indica, per cert, que la presència de -l -i en definitiva l'ús de *cristal* com a mot comú en l'occità local— és una conseqüència de la interferència del francès.

2.59 «Mail dés Aglés[:] (Rocher des Aigles)» > *Eth Malh des Alges* o *deres Agles*. És conegut a Mèles, però l'atribueixen al terme de Hòs. A Bausen hi ha *eth Malh dera Agla* (CARRERA, 2001, p. 9; CARRERA, 2004, p. 34).

2.60 «Mail d'Aouéran: (Rocher de la noisette)» > *Eth Malh d'Aueran*. Cf. el que hem dit sobre el topònim *Aueran* (2.35)

2.61 «Borno déra Piquo: (Borne du Pic)» > *Era Bòrna dera Pica*. *Era Pica* o *era Pala dera Pica* és en la zona en què es troben Canejan, Hòs i Mèles. La forma *bòrna* («fita, molló») ja apareix en occità antic (LEVY, 1991, p. 51) i és recollida per Alibèrt (ALIBÈRT, 1997, p. 171), tot i que Coromines diu que pertany al «mal aranès» (COROMINES, 1990, p. 718). El mot femení *pica* «no és inoït a la Vall d'Aran», i «es troba també en altres valls gascones, per més que molt menys que *pík*» (COROMINES, 1990, p. 636).

2.62 «Era tour dé Crabèra: (La Tours [sic] des chèvres ou des isards)» > *Era Tor de Crabèra*. És al capdamunt de *Crabèra*, on podria haver-hi hagut «ua petita tor». Hi ha algunes restes que ho fan pensar.

2.63 «Pic déch Cap déch Col déra Termé: (Pic du haut du Col de la Borne)» > *Eth Pic deth Cap deth Còl dera Tèrme*, o directament *eth Cap deth Còl dera Tèrme*. *Era Tèrme* és el límit entre Meles i el departament d'Arièja, i també *eth Còl dera Tèrme*. El topònim és del tot transparent. Remarquem l'ús del francesisme *còl* en lloc de la forma autòctona *còth* (paral·lel a l'ús del catalanisme *colhada* o fins i tot de *còlh* a la Vall d'Aran), i també la presència de la forma femenina *tèrme*, que no només es pot referir a un límit entre propietats o entre termes municipals, sinó a les fites que s'utilitzen per marcar el límit en qüestió (COROMINES, 1990, p. 718).

2.64 «Borno Espouné: (Borne de la pente)» > *era Bòrna d'Esponèr* és un topònim que els informadors potser reconeixen, però el topònim habitual és *eth Còl d'Esponèr*, un petit coll dins del bosc, en la zona que limita amb Argut (on és possible que hi hagi hagut alguna *bòrna*), al capdamunt dels prats. La part específica del topònim deu contenir un derivat de SPONDA, que en el gascò de la zona pot significar «riba o marge d'un riu», «marge d'un camp» i sobretot «part superior i més pendent d'un camp o prat» (COROMINES, 1990, p. 452). Malgrat que Coromines només dona un exemple toponímic aranès amb SPONDA (*Esponau*, de Tredòs), *espòna* i els seus derivats són habituals en la toponímia aranesa i gascona. A Vielha hi ha *eth Plan dera Espòna*, a Bossòst *era Espòna des Batans*, i entre Arlòs i Ladiuèrt –un dels petits *quartiers* de Sent Biat– hi ha un indret que oficialment s'anomena «Les Espones».

3. Bibliografia

- ALCOVER, Antoni Maria; MOLL, Francesc de Borja (1985). *Diccionari català-valencià-balear*. I-X. Ciutat de Mallorca: Moll. [5a. ed.; 1a. ed. de 1930-1962].
- ALIBERT, Louis (1997). *Dictionnaire occitan - français selon les parlers languedociens*. Puèglaurenc: IEO. [6a. ed.; 1a. ed. de 1966].
- ALLIÈRES, Jacques (1960-1961). "Petit atlas linguistique basque-français *Sacaze*". *Via Domitia*, núm. 7-8.
- AYMARD, Robert (1998). *Toponymie pyrénéenne*. Jurançon: l'autor.
- BEC, Pierre (1968). *Les interférences linguistiques entre gascon et languedocien dans les parlers du Comminges et du Couserans*. París: PUF.
- BERNHARD, Gerhard (1988). *Die volkstümlichen Pflanzennamen im Val d'Aran*. Wilhemsfeld: Gottfried Egert.
- BÉROT, Marcellin (1998). *La vie des hommes de la montagne dans les Pyrénées racontée par la toponymie*. Tolosa: Milan, Parc National des Pyrénées.
- BOISGONTIER, Jacques (ed.) (2001). *Félix Arnaudin. Dictionnaire de la Grande-Lande*. I-II. Bèclès: Parc Naturel Régional des Landes de Gascogne, Confluences.
- CARRERA, Aitor (2001). *Toponímia de Bausen e des Quate Lòcs. Estudi sus eth lexic deth Baish Aran*. Vielha: Conselh Generau d'Aran.
- CARRERA, Aitor (2004). *Microtoponímia occitana. Estudi lingüístic d'ua mòstra gascona (Bausen e es Quate Lòcs)*. Lleida: Universitat de Lleida. Departament de Filologia Catalana i Comunicació. [Mecanoscrit inèdit, 240 p.].

- CARRERA, Aitor (2005). *Elements de variació diatòpica en el gascò de l'alta conca de la Garona. Afers de vocalisme en l'occità de la Vall d'Aran*. Director: Ramon Sistac. Lleida: Universitat de Lleida. Departament de Filologia Catalana i Comunicació. [Tesi doctoral inèdita; 581 p. i 140 cartes].
- CARRERA, Aitor (2006). "L'aportació de Joan Coromines a l'occità de la Vall d'Aran". A: BADIA I MARGARIT, Antoni M. (ed.) (2006). *Homenatge de l'IEC a Joan coromines, en el centenari de la seva naixença*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 81-115.
- CARRERA, Aitor (2007). *Gramatica aranesa*. Lleida: Pagès Editors.
- CARRERA, Aitor (2008a). *Entre dues fronteres. Estudis de lingüística occitana*. Lleida: Pagès Editors.
- CARRERA, Aitor (2008b). "Joan Coromines i la toponímia aranesa". A: BADIA I MARGARIT, Antoni M.; SOLÀ, Joan (eds.) (2008). *Joan Coromines, vida y obra*. Madrid: Gredos, p. 186-222.
- CAUBOUS, Gérard de (1930). «Lètro en bèrsis». *Armanac dera Mountanho* 1930, p. 25-26.
- COMISSION entar estudi dera normatiua lingüística [sic] aranesa (1982). *Nòrmes ortogràfiques [sic] der aranés. Tèxt provisional [sic]*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- CONSELH Generau d'Aran (2003). *Nomenclator dera Val d'Aran*. Vielha.
- COROMINAS, Juan (1931). *Vocabulario aranés*. Barcelona: Imprenta de la Casa de Caridad.
- COROMINES, Joan (1936). "El parlar de Cardós i Vall Ferrera". *Butlletí de Dialectologia Catalana*, XXIII, p. 241-356.
- COROMINES, Joan (1965-1970). *Estudis de toponímia catalana*. I-II. Barcelona: Barcino.
- COROMINES, Joan (1973). "Du nouveau sur la toponymie occitane". *Beiträge zur Namenforschung*, 3-4, p. 193-308.
- COROMINES, Joan (1976). *Entre dos llenguatges*. II. Barcelona: Curial.
- COROMINAS, Joan (1980-1991). *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*. I-VI. Madrid: Gredos.
- COROMINES, Joan (1980-2001). *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. I-X. Barcelona: Curial, La Caixa.
- COROMINES, Joan (1989-1997). *Onomasticon Cataloniae*. I-VIII. Barcelona: Curial, La Caixa.
- COROMINES, Joan (1990). *El parlar de la Vall d'Aran. Gramàtica, diccionari i estudis lexicals sobre el gascò*. Barcelona: Curial.
- COSTA, Jordi (1986). *Atlas Linguistique Sacaze des confins catalano-languedociens*. Sant Esteve: Societé des Professeurs de Catalan.
- DAUZAT, Albert (1971). *La toponymie française*. París: Payot. [Reproducció de l'edició de 1960; 1a. ed. de 1939].
- DAUZAT, Albert; ROSTAING, Charles (1978). *Dictionnaire étymologique des noms de lieux en France*. París: Guénégau. [2a. ed.; 1a. ed. de 1963].
- DAUZAT, Albert; DESLANDES, Gaston; ROSTAING, Charles (1978). *Dictionnaire étymologique des noms de rivières et de montagnes en France*. París: Klincksieck.

- DELEDAR, Jòrdi; POUJDADE, Patrici (2001). *L'occitan parlé en Ariège*. Pàmias: Cercel Occitan Prospèr Estieu. [2a. ed.; 1a. ed. de 1992].
- DINGUIRARD, Jean-Claude (1976). *Ethnolinguistique de la Haute Vallée du Ger*. Lille: Université de Lille III.
- ENSERGUEIX, Jòrdi (2003). *Atlas linguistique de l'Ariège selon l'enquête Sacaze (1887)*. Lobièras: IEO (Arièja).
- FÉNIÉ, Bénédicte; FÉNIÉ, Jean-Jacques (1992). *Toponymie gasconne*. Luçon: Éditions Sud Ouest.
- FÉNIÉ, Bénédicte; FÉNIÉ, Jean-Jacques (1997). *Toponymie occitane*. Saint-Germain-du-Puy: Éditions Sud Ouest.
- FÉNIÉ, Bénédicte; FÉNIÉ, Jean-Jacques (2000). *Dictionnaire des pays et des provinces de France*. Luçon: Éditions Sud Ouest.
- FÉNIÉ, Bénédicte; FÉNIÉ, Jean-Jacques (2002). *Toponymie provençale*. Rennes: Éditions Sud Ouest.
- FÉNIÉ, Bénédicte; FÉNIÉ, Jean-Jacques (2003). *Toponymie nord-occitane. Périgord, Limousin, Auvergne, Vivarais, Dauphiné*. Luçon: Éditions Sud Ouest.
- FOSSAT, Jean-Louis (ed.) (1976). *La toponymie du canton de Bagnères-de-Luchon, par Louis Saudinos (1945)*. Tolosa: Universitat de Tolosa-Lo Miralh.
- GOURDON, Maurice (1884). *Monographie de Saint-Béat et ses environs*. S.l. [Document dipositat a l'Arxiu Calzado de Les, sense més dades].
- GORROCHATEGUI, Joaquín (1984). *Onomástica indígena de Aquitania*. Bilbo: Euskal Herriko Unibertsitatea, Universidad de Salamanca.
- GRIERA, Antoni (1962-1964). *Atlas lingüístic de Catalunya*. I-VIII. Barcelona: Abadia de Sant Cugat del Vallès. [Reimpressió dels volums I-V, 1923-1936]
- GRIERA, Antoni (1973). *Atlas lingüístic de la Vall d'Aran*. Barcelona: Instituto Internacional de Cultura Románica.
- GROSCLAUDE, Michel (1991). *Dictionnaire toponymique des communes du Béarn*. Pau: Escòla Gaston Febus.
- GROSCLAUDE, Michel; LE NAIL, François (2000). *Dictionnaire toponymique des communes des Hautes-Pyrénées*. Tarba: Conseil Général des Hautes-Pyrénées.
- HEYNS, Karl (1938). *Wohnkultur, Alp- und Forstwirtschaft im Hochtal der Garonne*. Hamburg: Seminar für romanische Sprachen und Kultur.
- INSTITUT CARTOGRÀFIC DE CATALUNYA [ICC] (1994). *Atles comarcau de Catalonha. Atles Comarcal de Catalunya. Val d'Aran*. Barcelona.
- INSTITUT GÉOGRAPHIQUE NATIONAL [IGN] (1991). *Carte de randonnées. Luchon. Pyrénées carte n°5*. París / Tarba. [Mapa a escala 1: 50.000].
- LAURENT, Jean-Pierre (2002). *Le dialecte gascon d'Aulus. Grammaire et dictionnaire*. S.l.: l'autor.
- LEJOSNE, Louis-Antoine (1992). *Dictionnaire topographique du Département des Hautes-Pyrénées*. Pau: R. Aymard. [Reproducció de l'original de 1865].
- LESPY, Vastin; RAYMOND, Paul (1998). *Dictionnaire du béarnais ancien et moderne*. Pau: Marrimpouey Jeune. [Reproducció de l'original de 1887].
- LEVY, Emil (1991). *Petit dictionnaire provençal - français*. Rafèla: Culture Provençale et Méridionale. [Reproducció de l'original de 1909].
- LIZOP, Raymond (1931). *Le Comminges et le Couserans avant la domination romaine*. Tolosa, París: Privat, Henri Didier.

- LONGNON, Auguste (1923). *Les noms de lieux de la France*. París: Champion.
- MARSAN, François (1913). *Et pastourat eno Bat d'Auro. Estùdi de tradiciounisme*. Sent Gaudenç: Abadie.
- MEILLON, Alphonse (1908). *Esquisse toponymique sur la vallée de Cauterets*. Cautarès: Librairie Cazaux.
- MISTRAL, Frédéric (1979). *Lou tresor dóu Felibrige. Dictionnaire provençal - français embrassant les divers dialectes de la Langue d'Oc moderne*. I-II. Rafèla: Culture Provençale et Méridionale. [Reproducció en dos volums de l'original de 1887].
- MONTOYA, Jèp de (1999). *Vademecum aranense. Era Val d'Aran a trauèrs [sic] dera sua lengua (sègles XII-XX)*. Lleida: Conselh Generau d'Aran, Institut d'Estudis Ilerdencs, Generalitat de Catalunya.
- NÈGRE, Ernest (1959a). *Les noms de lieux du Tarn*. París: D'Artrey. [2a. ed.; 1a. ed. de 1954].
- NÈGRE, Ernest (1959b). *Toponymie du canton de Rabastens (Tarn)*. París: D'Artrey.
- PALAY, Simin (1980). *Dictionnaire du béarnais et du gascon modernes*. París: CNRS [3a. ed.; 1a. ed. de 1932-1934].
- PEYÉT, Emòn de (1914). "Eras Perenguèros det Cotch detch Ho". *Era Bouts dera Mountanho*, 3-4 (1914), p. 46-48.
- RAYMOND, Paul (1999). *Dictionnaire topographique du Département des Basses-Pyrénées*. Pau: Princi Néguer. [Reproducció de l'original de 1858].
- REY-DEBOVE, Josette; REY, Alain (dirs.) (1993). *Le nouveau Petit Robert*. París: Dictionnaires Le Robert.
- ROHLFS, Gerhard (1931). "Beiträge zur Kenntnis der Pyrenäenmundarten". *Revue de Linguistique Romane*, VII, p. 119-169.
- ROHLFS, Gerhard (1954). "Petit vocabulaire oronymique des Pyrénées Centrales". *Via Domitia*, I, p. 18-29.
- ROHLFS, Gerhard (1977). *Le gascon. Etudes de philologie pyrénéenne*. Tubinga, Pau: Max Niemeyer, Marrimpouey Jeune. [3a. ed.; 1a. ed. de 1935].
- SACAZE, Julien (1887). *Recueil de linguistique et de toponymie des Pyrénées*. 35 volums manuscrits, dipositats i microfilmats a la Biblioteca Municipal de Tolosa. [Bobines del Bauartès: 104 i 104*; Enquesta Sacaze].
- SACAZE, Julien (1892). *Inscriptions antiques des Pyrénées*. Tolosa: Privat.
- SANDARAN, J. (1908). "Et dia de Sant Juan de juh. Coustum de CANEJAN (Bat d'Aran)". *Era Bouts dera Mountanho*, VI. [Reproduït a MONTOYA, 1999, p. 356-358, d'on citem].
- SARRIEU, Bernard (1902). "Le parler de Bagnères-de-Luchon et de sa vallée". *Revue des Langues Romanes*, XLV, p. 385-446.
- SARRIEU, Bernard (1903). "Le parler de Bagnères-de-Luchon et de sa vallée". *Revue des Langues Romanes*, XLVI, p. 317-398.
- SÉGUY, Jean (1948). "Noms populaires de plantes au Val d'Aran". *Mélanges offerts à H. Gavel*, p. 91-98.
- SÉGUY, Jean (1950). *Toponymes du versant Nord des Pyrénées d'origine botanique*. Saragossa: CSIC. [Extret del Primer Congreso Internacional del Instituto de Estudios Pirenaicos].

- SÉGUY, Jean (1953). *Les noms populaires des plantes dans les Pyrénées Centrales*. Barcelona: CSIC.
- SÉGUY, Jean (dir.) (1954-1973). *Atlas linguistique et ethnographique de la Gascogne*. I-VI. París: CNRS.
- SOLER I SANTALÓ, Juli (1998). *La Vall d'Aran (1906)*. Tremp: Garsineu [reproducció de la 1a. ed., de 1906].
- SUMIEN, Domergue (2005). *La standardisation pluricentrique de l'occitan. Nouvel enjeu sociolinguistique, développement du lexique et de la morphologie*. Turnhout: Brepols.
- VERGÈS, Frederic (1998). *Petit diccionari. Castelhan-aranés (occitan)-catalan-francés. Aranés (occitan)-castelhan-catalan-francés*. Vielha: Conselh Generau d'Aran.
- VERGÈS, Frederic (2004). *Quauqui toponims que trapam en termiari d'Escunhau-Casarilh e des pòbles confrontants de Betren e Garòs* [mecanoscrit inèdit, 12 p.].
- VINCENT, Auguste (1937). *Toponymie de la France*. Brussel·les: Librairie Générale.
- WARTBURG, Walther von (1922-2002). *Französisches Etymologisches Wörterbuch. Eine Darstellung des galloromanischen Sprachschatzes*. I-XXV. Bonn. Berlin, Bâle: Klopp, Teubner, Zbinden.